

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

KİMLİK BUNALIMI

Sözcük Sayısı: 3997

Kategori: 1

Araştırma Konusu: Ayfer Tunç'un Dünya Ağrısı adlı yapıtında odak figürün yaşadığı "Kimlik Bunalımı"nın incelenmesi.

Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER:

I. Giriş	3
II. Kimlik Bunalımı	3
III. Odak Figürün Kimlik Bunalımına Girmesinin Altındaki Bireysel Nedenler	4
III. I. Odak Figürün Ailesinin Kimlik Bunalımına Etkisi	5
III. I. I. Odak Figürün Babasıyla İlişkisinin Kimlik Bunalımına Etkisi	5
III. I. II. Odak Figürün Karısının Kimlik Bunalımına Etkisi	6
III. I. III. Odak Figürün Çocuklarının Kimlik Bunalımına Etkileri	7
III. I. IV. Odak Figürün Varoluşsal Krizlerinin Kimlik Bunalımına Etkileri	9
IV. Odak Figürün Kimlik Bunalımına Girmesinin Altındaki Toplumsal Nedenler	11
IV. I. Odak Figürün Kimlik Bunalımında Otelin Etkisi	12
IV. II. Yan Karakterlerin Kimlik Bunalımına Etkileri	13
IV. II. I. Odak Figürün Sevgilisinin Kimlik Bunalımına Etkileri	13
IV. II. II. Madenci Karakterinin Kimlik Bunalımına Etkileri	14
IV. II. III. Mürşit'in Cumhur ile Yaşadığı Olayın Kimlik Bunalımına Etkisi	16
V. Sonuç	17
VI. Kaynakça	18

I.Giriş

Asırlar boyunca toplumun bireylerinin yaşadığı “Kimlik Bunalımı” izleği birçok düşünür ve edebiyatçı tarafından incelenmiş, hakkında bir sürü tanım yapılmıştır. Kimlik bunalımı yaşayan bir bireyin aynı zamanda toplumdan yabancılaştığını veya bir süre boyunca yalnız kaldığını varsayabiliriz. Kimlik bunalımı yaşayan bir bireyin kendilerini, içinde bulundukları toplumu veya o kültürü sorgulamaları bu sürecin bir parçasıdır ve edebiyatta bu tema birçok farklı boyut altında incelenir.

Ayfer Tunç, modern Türk edebiyatındaki önemli isimlerdendir. Yapıtlarında genellikle kimlik bunalımı, yabancılaşma ve yalnızlık gibi temalar üzerinde çalışmalar yapmıştır. Ayfer Tunç’un, ismiyle birlikte dikkat çeken “Dünya Ağrısı” adlı romanı odak figür olan Muhsin’in kimlik bunalımını konu alır. Romanın ismi olarak “Dünya Ağrısı” kullanılması yazarın, odak figürün çektiği acıların büyüklüğünü göstermek için kullanmış olduğu bir semboldür. Bu sembolizm okuyucuya, romanı okumadan önce bir öngörü sahibi olmasını sağlar.

Bu tezin yazılma amacı Dünya Ağrısı romanında işlenen kimlik bunalımı izleğinin analiz edilmesidir. Odak figürün kimlik bunalımı sonrası ailesinden yabancılaşması, toplumdan kopması, varoluşsal krizleri analiz edilecektir. Konu, odak figürün kimlik bunalımına girmesindeki bireysel nedenler, odak figürün kimlik bunalımına girmesindeki toplumsal nedenler ve yan karakterlerin odak figürün yaşadığı kimlik bunalımına etkileri bağlamında değerlendirilecektir.

II. Kimlik Bunalımı

Kimlik Bunalımı temasının edebiyatta işlenmesinin ilk boyutu kişinin yaşadığı bireysel kimlik bunalımlarıdır. Bireysel kimlik bunalımları, bireye kendisini sorgulatır, bireyin hayattaki yeri hakkında kendisiyle çoğu zaman tartışmasına sebep olur. Edebiyatta bireyin kendi içinde yaşadığı kimlik bunalımları birkaç yönüyle anlatılabilir. İlk yönü bireyin yaşadığı içsel

çatışmalar, bireyin kendisini aramasıdır. Birey, kendisini tanıyamaz, kim olduğunu bilmez, neye inandığı ve nasıl bir yola başvuracağı konusunda kararsızdır, her zaman bir sorgulama halindedir. Bu çatışmalar genellikle bireyin yaşadığı çocukluk travmalarından, geleneksel toplum normlarından veya kişinin yaşadığı içsel krizler sonucu kaynaklanır.

Edebiyatımızda da kimlik bunalımına örnek eserler mevcuttur. Örnek olarak Dostoyevski'nin Suç ve Ceza romanındaki Raskolnikov'un yaşadığı kimlik bunalımında odak figür, işlediği cinayet sebebiyle kimlik bunalımı yaşar. Bu temanın edebiyatta işlenişinin bir başka boyutuysa kişinin topluma yabancılaşmasıdır. Birey topluma yabancılaşınca çevresine karşı uyum sağlayamaz, kendini toplumdan dışlanmış hisseder. Toplumsal normlarla bireyin iç dünyası arasındaki çelişki nedeniyle kimlik krizi yaşar. Aynı zamanda Franz Kafka'nın romanındaki Gregor Samsa'nın bir böceğe dönüşmesi, toplumdan yabancılaştığını simgeler. Son boyut ise bireyin yaşadığı varoluşsal sorgulamalardır. Birey, varoluşunu sorgularken özgürlük, kader ve ölüm gibi kavramları sorgular. Örnek olarak Albert Camus'nun Yabancı adlı romanındaki Meursault'un annesinin ölümüne kayıtsız kalması verilebilir.

Dünya Ağrısı adlı romanda, kimlik bunalımı Mürşit karakteriyle ortaya konmuştur. Odak figür Mürşit bireysel ve toplumsal nedenlere bağlı olarak yaşadığı yabancılaşma sonunda bir kimlik bunalımı yaşar.

III. Odak Figürün Kimlik Bunalıma Girmesinin Altındaki Bireysel Nedenler

Bireyin yaşanmışlıkları hayatının nasıl bir yöne gideceğini belirler. Bu yaşanmışlıkların pozitif ve negatif yönleri bireyin hayatının neye nasıl bir şekilde evrileceğini belirler. Odak figür olan Mürşit'in yaşadığı koşullara bakılacak olursa genellikle 'negatif' diyebileceğimiz olaylar yaşadığını görebiliriz. Bu durum belirli başlıklar altında incelenebilir. İstediği üniversiteye gidememesi, ailesi ile yaşadığı içsel ve dışsal çatışmalar, oteli yönetme sorumluluğu, ailesine karşı olan sorumluluğu örnek verilebilir.

III.I. Odak Figürün Ailesinin Kimlik Bunalımına Etkisi

Aile kimine göre hayattaki en kıymetli değerdir. Romanda gördüğümüz aile kavramı ve aile bağları bu durumun tersini gösterir. Mürşit aslında ailesini sevmesine rağmen yabancılaşmasının sonucu olarak ailesiyle olan bağı zayıftır. Mürşit'in kendi ailesine karşı olan sorumlulukları da yaşadığı yabancılaşma hissini doğrudan etkiler. Mürşit istemediği bir kadınla istemediği bir ortamda istemediği bir yaşam içinde olduğu için ailesine karşın olan sorumluluklarına yerine getirmekte zorlanır.

III.I.I. Odak Figürün Babasıyla İlişkisinin Kimlik Bunalımına Etkisi

Odak figürün hayali olan İstanbul'daki felsefe bölümüne gidememesi yaşayacağı ilk 'negatif' olaylardan biridir. Mürşit üniversiteyi kazandığında çok sevinmiş ancak babasının yüzündeki oluşan ekşi surat o sevinci kırılganlığa dönüştürmüştür. Babasının bu başarıyı desteklemek yerine hayal kırıklığına uğraması Mürşit'i derinden sarsmıştır. Bu sarsılış onun yaşadığı travmalardan biridir ve yaşadığı en büyük içsel çatışmalardan biridir. Kimlik bunalımına girmesinin en büyük nedenlerinden biridir babasıyla yaşadığı bu çatışma. "Üniversiteyi kazandığını öğrendiği gün, suçluluk hissinin yerini hiç iyileşmeyen, derin bir kırılganlığın aldığı tek gündü. Postacı felsefeye girdiğini gösteren kâğıdı getirdiğinde, babasının yüzünde beliren anlatılamaz derinlikteki hayal kırıklığıyla başlayan o sonuçsuz yolculuğun acısı hiç dinmedi." (Ayfer Tunç 2014 s. 45) Yazar betimleme tekniğinden yararlanarak figürlerin ilişkilerini daha derin kılmıştır. Babası oğlu Mürşit'i desteklemek yerine felsefe bölümünü seçtiği için küçümsemesi "Babası aferin oğlum diyeceğine, 'Tahsil edecek başka şey bulamadın mı?' demişti. Tükürür gibi bakıyordu yüzüne. Mürşit'in sevinci bir an sürdü." (s. 45) Yazar geriye dönüş tekniğini kullanarak odak figürün yaşadığı travmaları okuyucuya sunmuştur. Babası kendi hayalini gerçekleştirememesine düşünmesine sebep olmuş ve bu yüzden suçluluk duygusu hissetmiştir. Babası, Mürşit'i aile mesleğini yapmasını şart koşmuş, onun kendi hayalini gerçekleştirmesini engelleyerek kimlik bunalımı yaşamasının en önemli etkenlerinden biri olmuştur. Babasının hastalığı ardından

mecburi bir şekilde otele dönmek zorunda kalmış, bunun sonucunda eğitimini yarıda bırakmıştır. Bu durum, onun hayatında özgür seçimlerin yer olmadığını kendisine hatırlatır ve bu durum onu içsel bir boşluğa ve krizlere sevk eder. Yazar okuyucuyu da bu atmosfere çekmek için modernist anlatıya özgü olan iç çözümleme, bilinç akışı ve geri dönüş tekniklerinden yararlanmıştır.

III.I.II. Odak Figürün Karısının Kimlik Bunalımına Etkisi

Mürşit karısını ilk başta istememesine rağmen zamanla sevmiş ancak yaşadığı kimlik bunalımı yüzünden donuk bir ilişkileri olmuştur. Romanın geçtiği zamanlarda erkek hiyerarşisi hüküm sürmektedir ancak erkek hiyerarşisine ve donuk ilişkilerine rağmen Mürşit karısına asla vuramaz ve buna karşıdır “Şehrin seslerini dinlerken Oktay’ın hemen her gece karısını dövdüğünü ve bunu zevkle anlattığını, adamı hiç rahatsızlık duymadan dinlediğini hatırladı. İlk kez fark etti bunu. Oktay’ın dayak hikâyelerini sıradan bir olaymış gibi dinlemiş hep. Kendine şaşırdı, sonra şaşıracak bir şey yok diye düşündü, şiddet burada olağan bir hal” (s .9) Tüm yük karısı Şükran’ın üstünde kalır. Şükran bu yükü sırtladığı için kocası Mürşit’in yaşadığı ‘dünya ağrısını’ deneyimleyemeyecek kadar meşgul olduğundan aralarındaki ilişkinin mesafesini artırır, bu durum Mürşit’in ailesine karşı yaşadığı yabancılaşmanın dozunu artırır ve bu yabancılaşma Mürşit’in içinde bulunduğu kimlik bunalımının boyutlarını artırır. Şükran ile olan ilişkilerinin donukluğu, Şükran’ın Mürşit’e karşı olan hislerinin de donuklaşmasına sebep olur "Şükran, Mürşit'ten henüz nefret etmiyor, onu hâlâ seviyor. Ama Mürşit bu sevginin içinde bir yerde taşlaştığını, artık canlı olmadığını biliyor. Şükran onu çok eskide kalmış bir hatırayı sever gibi seviyor artık." (s 12.) Yazar bu pasajda metafor tekniğinden yararlanarak, odak figür ile karısının arasındaki ilişkinin ne kadar kötü durumda olduğunu okura yansıtmıştır. Aynı zamanda pasaj, Şükran ile Mürşit’in arasındaki sevgi bağının ne kadar donuklaştığını gösterir. Mürşit saygısından hiç bir şey kaybetmese bile, sevgisini kimlik bunalımı sonrası yabancılaşma sonucunda kaybetmiş ve bu ilişkilerinin donuklaşmasını beraberinde getirmiştir. Ayrıca Mürşit

karısını yabancılaştığını ve hislerinin donuklaştığını bu pasajda kabul etmiştir, "Bunun böyle devam edemeyeceğini bilmek Mürşit'i avutuyor. Yakında bana düşman olacak diye düşünüyor. Hissizleşme böyle yapar insanı, önce sevgiyi taşılaştırır, değiştirir, sonunda düşman eder." (s 15.) Yazarın, odak figürün, karısıyla bağ kuramadığını ve burumun bir nevi düşmanlık doğuracağını bu şekilde betimleyerek odak figürün yaşadığı kimlik bunalımını derinleştirmiştir. Aynı zamanda bu duygu, karısına karşı yabancılaşmasının bir üst boyuta geçtiğini de kanıtlar nitelikte. "Hayat tasavvurlarımız birbirine uymadı Şükran, uymaya uymaya böyle yıllar geçti, ne yaparsın? Senin hayatını da ben ziyan ettim. Bak saçların beyazladı, sırtın eğrildi, boş umutlarla yaşlandın sonunda." (s 176.) Bu alıntıdan anlaşılacağı gibi Mürşit'in Şükran'ı kendi hayatına mahkûm etmesi ve bir tutsak gibi tutmasından dolayı bir suçluluk ve pişmanlık yaşadığı anlaşılmaktadır. Mürşit romanın çoğu bölümünde karısına âşık olmadığını belirtir ve bu ilişkinin karısı sayesinde ayakta olduğunu bu alıntıyla ifade etmektedir "Âşık olamadığı Şükran'a bunca yıl sırtını dayamış olduğunu kabul ediyor artık. Şükran onu taşıdı. Sevmek diye bir şey varsa onunki." (s 152.) Yazar ayrıca aşk gibi duyguları kullanarak pasajı derinleştirmiştir ve dramatiklemiştir.

III.I.III. Odak Figürün Çocuklarının Kimlik Bunalımına Etkileri

Yapıt boyunca odak figür olan Mürşit'in oğluyla ilişkisi baba-oğul dinamiğiyle beraber verilmiştir. Mürşit'in oğlu Özgür, babasının aksine çalışkan ve sorumluluk sahibi biridir. Babasına miras kalan otele babasının sorumluluğu olmasına rağmen kendisi bakmaktadır. Mürşit bu durum yüzünden yine suçluluk ve pişmanlık hisseder ve bu hisler yaşadığı kimlik bunalımını etkiler çünkü oğlunun sorumluluğu almasıyla beraber yavaş yavaş sahip olduğu baba kimliğinin kaybeder ve bu durum onu bir kimlik sıkışmasına sokar. Ayrıca oğlu Özgür tam da kendi babasının istediği gibi bir evlattır. "Oğlunu canla başla çalışırken görmek Mürşit'in duygularını karıştırıyor. Babamın oğlu o olmalıydı diye düşünüyor, ben, oğlum gibi bir oğul olsaydım babam mutlu ölürdü; oğlum babamın istediği gibi bir oğul olduğu için ben

mutlusuza öleceğim.” (s. 58) yazar bu pasajda iç monologları kullanarak odak figürün neler hissettiğini okura anlatmıştır ve bu durum sahip olduğu içsel krizlerin sebebidir çünkü babasının kendisinden beklediklerini oğlunda görmek onu rahatsız etmekle birlikte kimliğini sorgulamasına sebep olur. Özgür’ün ailedeki baba rolünü üstlenmesi Mürşit’in ailedeki değerini de düşürür ve yaşadığı kişisel krizlerin ve içsel çatışmaların sebeplerindendir bu. Özgür babasını bu boş vermişlik sendromundan kurtarmaya çalışsa da, Mürşit pek oralı değildir ve halinden memnundur. Özgür aslında hem kendi istikbali için hem de babası için yapar bunu. “Yalnızlığının dibinden en kararlı sesiyle konuşuyordu, yüzdüğü boşlukta öylece kalmak istiyordu. Oğlu ise onu bu boşluktan çıkarıp silkelemek, ataletini yüzüne vurmak istiyordu. İnce duygulardan vurmak istedi sonunda, sorumluluklardan” (s. 134) Özgür bu oteli kendi istikbali olarak da gördüğü için babasının harekete geçmesini bekler. Ancak babası Özgür’ün istikbalinin otel olduğuna inanmaz. Ailede ki bunun gibi fikir ayrılıkları ise aile ilişkilerini kötü etkiler. “Sen nasıl bi babasın ya! İstikbalimle oynuyorsun, farkında değil misin? Anlatamadım ki,” dedi Mürşit. “İstikbal burda değil oğlum, istikbal orda.” (s. 134) yazar figürler arasında diyaloglar kullanarak, çatışmalarına duygu katmış ve derinleştirmiştir. Bu bölümde yazar diyaloglara çokça yer vererek romana tiyatro havası katmıştır. Bununla baba-oğul ilişkisini daha somut bir hale getirmeye çalışmıştır. Mürşit kızı Elvan’ı çok sevmesine rağmen bu durum yaşadığı kimlik bunalımını, içsel çatışmalarını ve kişisel krizlerini engelleyememiştir.

Romanda babalık sorumluluklarına yerine getiremediği için kızıyla ilgili karısı ve oğluna karşı duyduğu pişmanlık ve suçluluk duygularının bir benzerini kızına karşı da besler. Romanda Elvan özgür ruhlu bir karakter olarak tanımlanır. Ayrıca Mürşit ailesinden yabancılaşmasına rağmen kızı Elvan’a karşın hala bir koruma içgüdüleriyle yaklaşır. "Kızına dokunamıyor. Arkasından sesleniyor. Kızım diyor, güvende ol istedim, sen kadınsın, özgürlüğünün bedelini ödeyemezsin, ondan. Yoksa seni Özgür'ü sevdiğimden daha fazla seviyorum." (s. 11) Kızı Elvan ile olan ilişkisinde bir baba olarak eksiklerinin farkındadır ancak bu eksikleri telafi

edemediği için büyük bir suçluluk duyar. Kızının babasına karşı olan hayal kırıklığını bu pasajda da görülebiliyor. Bu pasaj, aralarındaki mesafenin duygusal bir kopuşa dönüştüğünü de ifade ediyor. Ayrıca Mürşit kızına, karısına ve oğluna bir çeşit sevgi beslediğini itiraf etse de bu sevgiyi beslemeyi bıraktığı için öldüğünü de kabul eder aynı zamanda. "Karısını seviyor. Yalan değil, hakikaten seviyor, oğlunu ve kızını da. Ama onlara duyduğu sevgi kavanozda bir cenin sanki. Kalbinden parmaklarına kadar bütün unsurlarıyla tamam; ama ölü. Ne zaman öldü bu şey, ölü mü doğdu, niye böyle diye soruyor kendine." (s. 12) Yazar betimleme tekniğini kullanarak okuyucuya hislerin daha net bir biçimde geçmesini sağlamıştır ve pasajda aynı zamanda yaşadığı kimlik bunalımının sonuçlarını görürüz. İçsel çatışmaları ve kişisel krizleri kendisini bu duruma getirmiştir.

III.IV. Odak Figürün Varoluşsal Krizlerinin Kimlik Bunalımına Etkileri

Mürşit, yaşadığı hayatı ve hayatın neden kendisine verildiğini anlamlandıramaz ve içinde yaşadığı çatışmaların temel sebeplerinden biri de bu varoluşsal krizdir. Geçmişinde yaşadığı hayal kırıklıkları ve travmaları, onun kendisine karşı duyduğu inancı zedelemiştir ve özgüvenini zamanla mahvetmiştir ve kimlik bunalımını yaşamasının temel sebeplerinden biridir bu. Babasının hastalığından dolayı istediği hayatı yaşayamamasının getirdiği hayal kırıklığı ve üstüne babasının bu hayatı desteklemesini beklediği halde ters bir cevap alması onun kendisine karşı olan inancının kırılmasındaki başlıca sebeplerdendir. "Babası aferin oğlum diyeceğine "Tahsil edecek başka şey bulamadın mı?" demişti. Tükürür gibi bakıyordu yüzüne. Mürşit'in sevinci bir an sürdü. Bahşiş bekleyen postacı getirdiği kâğıdın müjde olmadığını anlamıştı, usulca sıvıştı. Kibar zor anlarda olduğu gibi yok olmuştu yine. Lobide kimse yoktu, baş başa kaldılar." (s. 45) Yazar yeniden diyalog tekniğinden yararlanarak figürün babası ile olan ilişkisini derinleştirmiştir. Üniversiteye gidebilmesine rağmen, babasının hastalığı yüzünden otelin başına geçmesi kendi içinde büyük bir boşluk hissi yaratmıştır. Mürşit hayatını bu boşluk hissi yüzünden büyük varoluşsal krizler yaşamış ve her şeyin boş olduğu

hissine kapılmıştır. Bu hissin kanıtı da aynada kendisine baktığı zamanki yaşadığı tikslenme ve iğrenme hisleridir. Yaşadığı bu iğrenme hisleri kendi benlik algısındaki bozulmayı simgeler “Bir süredir neşe yutucu biri olduğunu düşünüyor, yüzünde etrafındaki neşeyi çekip yutan bir kara delik var sanki. Ne olduğunu bilemiyor ama bir şey var.” (s. 11) Bu pasajda Mürşit’in kendini nasıl gördüğü anlatılmıştır. Mürşit hayatı boyunca kendisini çevresindekilere sadece zarar veren ve başka bir işe yaramaz biri olarak görmüştür.

Geçmişte yaşadığı travmatik olaylar ile kendisine karşı yabancılaşması, onun içsel huzursuzluğunun temelini oluşturur. Yazar romanda odak figürü, ailesindeki ‘zayıf halka’ veya ‘başarısızlık’ olarak sembolize edilmiş, bu durum babasının otel mirasını devam ettirememesi ve hayatta anlamlı bir başarı elde edememesi yüzünden olmuştur. Kendisini bu şekilde görmesi, kendisine duyduğu inancın kırılmasındaki en büyük etkenlerden biridir. “Dört kuşaklık zincirin tek zayıf halkası benim diye düşündü. Zincirden kopabilseydi oğlunun kaderini değiştirebilirdi. Buna hayıflanıyor en çok, kendinden yıllar önce vazgeçti, oğlunun ömrü de burada çürüyecek diye kahroluyor.” (s. 17) Mürşit topluma ve yaşama karşın yaşadığı bu boşluğu karşısında ölüm hakkında çokça düşünür. Ancak bu düşünce, yaşadığı acılardan bir kaçış olarak değil, daha çok varlığını tamamen yok etmek üzerindedir. Kendi benliğine karşı duyduğu tiksinti veya iğrenme hisleri, her geçen gün kendisini yaşamdan daha fazla uzaklaştırır. “Yaşamının bir sebebi yok,” dedi Mürşit. "Sebebi biz uyduruyoruz. Yaşamak bu demek, hayat denen bu şeyi sürdürebilmek için sebep yaratmak. Aslında hayat diye bir şey yok diyorum. Bizim hayat dediğimiz bir şey var.” (s. 70) Odak figürün kendiyle hesaplaşması modernist ve postmodernist metinlerde görülen “iç çözümleme” tekniği kullanılarak okuyucuya aktarılmıştır.

IV. Odak Figürün Kimlik Bunalıma Girmesinin Altındaki Toplumsal Nedenler

Mürşit travmalarının getirdiği özgüven eksikliği sonucunda yaşadığı kimlik bunalımının seviyesi artmıştır. Bu kimlik bunalımı beraberinde kendisinin toplumdan yabancılaşmasını da getirmiştir ve bu durumun sonucu olarak Mürşit toplumun bireylerinin yaptığı bazı davranışlara

anlam vermekte zorlanmaya başlamıştır. Anlam veremediği davranışlardan birisi insanların günlük hayattaki sorumluluklarını yerine getirmesi kısaca iş yapmasıdır. Çevresindeki insanların hayatta kalma çabalarını, içinde bulundukları ilişkilere neden çaba gösterdiklerini ve toplumsal normlara uyma gayretlerini gereksiz bulur. “Nasıl bir inatsa bu yaşamak.” (s. 19) Bu pasajda, Mürşit’in yaşadığı hayata ve bulunduğu topluma dair içinde yaşadığı anlamsızlığı ifade eder. Toplumun bireylerinin yaşamak için sarf ettikleri çabayı anlamlandıramaz ve bu durum topluma karşı büyük bir ilgisizlik geliştirmesine sebep olur. Bu sebepler sonucunda Mürşit toplumla anlamlı bir bağ geliştiremez. Bu durum kendisini topluma yabancılaştırır aynı zamanda yaşadığı kimlik bunalımının boyutlarını da arttırır. Topluma yabancılaşmasının asıl nedeni Cumhur’u öldürmesinden ötürü hissettiği utanç ve pişmanlıktır. Bu durum sadece kendisinden değil topluma da yabancılaşmasına sebep olmuştur. Bu travma insanlarla sosyal bağ kurmasını ve güvenmesini zorlaştırır. Toplumdan sadece kendi travmaları yüzünden yabancılaşmaz, aynı zamanda toplumun içinde bulunduğu yozlaşma durumu da kendisinin topluma karşı bir tür rahatsızlık duymasına sebep olur.

Yozlaşmanın getirdiği çıkarıcı ilişkiler ve insanların para uğruna yaptığı küçük hesapları anlamlandıramaz ve bu onun topluma karşı yaşadığı yabancılaşma hissini arttırır. “Herkes bir şeyleri değiştiriyor. Geleceksiz kalmış, muhtaç olduğu taze ümidi altın madeniyle bulan bu küçücük şehirde bile herkes sürekli deri değiştiriyor. Eskimiş derilerini atıyorlar, çabucak eskiyecek yeni, canlı bir deriyi kuşanıp hayata devam ediyorlar.” (s. 102) Yazar betimleme tekniğini kullanarak figürün bahsettiği olayı daha çarpıcı kılmıştır. Aynı zamanda bu ifade kendisinin toplumun yozlaşmasına yaptığı bir eleştiri niteliğindedir ve bu durumdan ne kadar rahatsız olduğunu da belirtmiştir. İnsanlara yaşadığı güvensizlik topluma yabancılaşmasının sebeplerinden biridir. İnsan doğasına dair travmalarının da getirdiği büyük bir güvensizlik hissi yaşar. İnsanların bencilliği ve kötü niyetleri, onun toplumda karşı duyduğu güvensizlik hissini yoğunlaştırır ve onun topluma duyduğu inançsızlığı çok daha pekiştirmiştir. Yazar odak figürün

toplumdan yabancılaşmasını romandaki bazı yapı ve karakterler üzerinden sembolize etmiştir. Otel metaforu ile yazar alt tabakanın ev sahipliği yapması, itibarını kaybetmesi ve fiziksel durum olarak yıpranması ile odak figürünün içinde bulunduğu durumu sembolize eder. Otelin yıpranmış hali, Mürşit'in topluma olan ilgisizliğini görünür kılar. Bu otel hem toplumun yozlaşmasını hem de Mürşit'in topluma karşı yaşadığı yabancılaşmasını sembolize eder. "Babasının bedavacı dediği bu garibanlar hâlâ var. Otel itibarını kaybettikçe çoğalıyorlar üstelik. Eskiden ayda yılda bir olurdu, şimdi hemen her gün bir iki kişi para vermeden bir gece kalmak için bin türlü yalan uyduruyor." (s. 26). Yapıttaki yabancılaşma Y. Paul Sarte tarafından ortaya konan egzistansiyalizm edebi akımı kapsamında değerlendirilmelidir. Bu akımda da bireyin seçimlerini önemsyenerek kendinden sorumlu olduğu düşüncesi vurgulanır.

IV.I. Odak Figürün Kimlik Bunalımında Otelin Etkisi

Yapıtta konu edilen yabancılaşma odak figür olan Mürşit üzerinden anlatılmıştır. Mürşit Anadolu'nun ortasında bir şehirdedir ve babasının hastalığı sonrası oteli miras olarak alır. Mürşit'in bu oteli alması aslında içsel ve dışsal durumunu simgeler. Otel gün geçtikçe itibarını kaybetmiş ve değersiz bir hal almıştır. Otelin fiziksel olarak dağınık ve yıpranmış olması Mürşit'in içinde yaşadığı bıkkınlığı simgeler. "Otel bütün itibarını kaybetmiş, ayak takımının kaldığı berbat bir yer haline gelmişti." (s. 6) Ayrıca otelin temsil ettiği başka bir içsel durum ise toplumdaki diğer yabancılaşan insanları barındırmasının Mürşit'in toplumdan kopukluğunu anlatmasıdır. Otelin fiziksel durumu ve konumu, Odak figürün yaşadığı yabancılaşmanın ardından içsel çöküşünü yansıtır. Eskiden çok daha iyi bir durumda olan otelin Mürşit teslim aldıktan sonra bir enkaza dönüşmesi, Mürşit'in kendi hayatına dair hissettiği yabancılaşmaya ve başarısızlığı simgeler. "Bu otel, benim kendi çürümüşlüğümün aynasıdır." (s. 5) Yazar metafor tekniğini kullanarak yazarın durumunu okuyucuya aktarmıştır. Ayrıca ailesinin başardığı ve kazandığı şeyler Mürşit üzerinde bir çeşit baskı oluşturur ve bu baskı otelin zamanla başarısızlığa gidişiyile ve itibarını kaybetmesiyle bir çığ gibi büyür.

IV.II. Yan Karakterlerin Kimlik Bunalımına Etkileri

Romanda birçok yan karakter vardır ve bu karakterlerin odak figürün içsel çatışmalarına ve kişisel krizlerine etkileri oldukça fazladır. Odak figür verilen karakterleri yaşadığı kimlik bunalımından kaçmak için bir sığınak olarak görür ancak başarısız olur. Aynı zamanda başka figürler ise travmalarının sebebi olmuş ve odak figürün en büyük içsel krizlerine sebep olmuşlardır.

IV.II.I. Odak Figürün Sevgilisinin Kimlik Bunalımına Etkileri

Mürşit, her ne kadar sevgiye olan inancını yitirse de cinsel çekimin etkilerine açık bir durumdadır. Mürşit bu cinsel ihtiyacını aynı zamanda öğretmen olan Öznur karakteriyle karşılayacaktır. “Öznur adında bir öğretmen kızla. Aşkı değil ama cinsel çekimi onda gördü. Öznur daha ilk gün bakışlarıyla içine bir şey attı. Şükran’ın mahcup bakışlarında olmayan, sarsıcı bir şey.” (s. 159) Öznur aslında Mürşit’in yaşamında sevgi ya da bağlılık olmaktan çok sadece Mürşit’in ailesinden yaşadığı kimlik bunalımından ötürü kaynaklanan yabancılaşması sırasında yalnız kalmamak için bulduğu biridir. Karısı ile olan ‘donuk sevgi’ yi ve yaşadıkları duygusal kopuklukları Öznur ile kapatmaya çalışsa da, pek etkili olmaz ve her şeyden yabancılaştığı gibi Öznur’dan da zamanla yabancılaşacaktır. Mürşit Öznur’u sadece zamanı geçirmek ve yalnız kalmamak için kullanılır. ‘Şimdilik’ kelimesi bu durumu özetler niteliktedir. Yazar yapıtın başka yerlerinde de bu tip sözcük seçimlerine özen göstermektedir. Sözcüklerin bağlamda kazandığı daha dar anlamları öne çıkarmaktadır. Bu durum hayatında yaşadığı ilişkilerin geçici birer çözüm olarak gördüğünü ve asla bağlılık hissetmediğini yansıtır. Öznur ile ilişkisinde Mürşit sevginin onun için ne anlama geldiğini sorgular. Ailesine ve karısına duyduğu sevginin öldüğünü belirtmesi gibi Öznur’a duyduğu sevginin de gerçek bir çeşit sevgi olmadığını kendisi de bilir. Bu durum ise Mürşit’in ailesinden, karısından veya Öznur’dan kaynaklı olmayan bir şekilde direkt olarak sevgiden yabancılaştığı anlamına gelir. Toplumsal baskı da Mürşit’i rahatsız eder çünkü iman ettiği din bakımından da, yaşadığı toplumun kültürü

bakımından da yaptığı çok ayıp bir davranıştır ve aynı zamanda çok büyük bir günahdır. Bu baskı zaten donuklaşmış bağlarını daha da zedeler ve bu bağlar kırılma evresine gelmiştir. Bu ilişki Mürşit'in hayatındaki genel yabancılaşma hissinin bir yansımasıdır çünkü Mürşit bu ilişkide de herhangi bir sevgi veya bir bağlanma duygusu hissetmemiştir.

IV.II.II. Madenci Karakterinin Odak Figürün Kimlik Bunalımına Etkileri

Mürşit, karısından, çocuklarından ve toplumdan yabancılaşmasına rağmen yabancılaşmadığı, konuşmaya devam ettiği bir kişi kalmıştır. Bu kişi madencidir. Madencinin Mürşit'in konuştuğu tek kişi olmasının sebebi, geçmişte yaşadıkları travmaların benzer olmasıdır. Madenci geçmişte birlikte olduğu Arzu karakterine yaşattıkları için büyük bir pişmanlık ve suçluluk duyar. Bu pişmanlık, suçluluk duyguları, Mürşit'in ailesine karşın olan sorumluluklarını yapmadığından dolayı yaşadığı suçluluk duygusuna benzerdir. Bu benzerlik aralarındaki ilişkinin temelini oluşturur. Ayrıca, madenci Mürşit'e geçmişteki travmalarını, pişmanlık duyduğu işleri hatırlatan bir karakter olmasından ötürü Mürşit'in bastırdığı bu tatsız hatıraları kendisine hatırlatır. Madenci bu sebepten dolayı Mürşit için rahatsız edici bir karakterdir; aynı zamanda içinde yaşadığı çelişkileri de kendisine hatırlatır. “Madenci konuşturuyor onu. Gerçi konuşturmak için bir şey yaptığı yok.” (s. 2) Bu alıntıdan anlaşılabileceği gibi Madencinin suskun ama etkili varlığının odak figür üzerinde nasıl bir baskı oluşturduğunu gösterir. Mürşit, Madenci'yi hem tehditkâr hem de sevgilisi Öznur gibi sığınabileceği biri olarak görür. Madenci'nin suskun tavrı, Mürşit'e geçmişinde yaşadığı travmatik anılarını hatırlatmasını kendisini rahatsız etse de Madenci'nin çektiği acıların, yabancılaşmanın Mürşit'inkiyle benzer olması, kendisini Madenci'ye kaptırmasına neden olur. “Mürşit, Madenci'nin yakışıklı yüzünde koyu bir gölge gördü, tanıdığı bir şeydi, aynada sık sık karşılaşıyordu bir benzeriyle. Böylece ikisinin de içlerindeki boşluğu benzer bir kederin doldurduğunu anladı. Onları birbirlerine yaklaştıran şey de bu oldu” (s 10). Yazar betimleme tekniğiyle figürlerin duygularının daha net bir şekilde ifade edilmesini sağlamıştır. Madenci ve Mürşit'in benzeştiği bir diğer nokta,

işledikleri suçların, beraberinde gelen suçluluk duygularının benzer olmasıdır. Mürşit'in Cumhur'la yaşadığı o kasvetli geceyi Madenci'nin karısına zarar vermesini anlattıktan sonra Mürşit o geceyi yeniden hatırlar. Bu olaylar iki karakterin de peşinde olan bir hayalet gibidir, bu yüzden ikisi de hayatları boyunca bu yükü yaşamak zorunda kalacaktır. "Madenci birdenbire "Mecburdum," dedi. "Bana olanlar önemli değil ama Arzu'ya yazık oldu." Gerisini getirmedi. Bu kadarını söylediğine bile pişman olmuş gibi, hızla yarım bıraktığı kebab paketini aldı, avlunun yıkık duvarının üstüne koydu." (s 2.). Madenci'nin suskun karakteri kendi hikâyesini de aynı biçimde anlatmasına sebep olur ve kendi hikâyesini sessizce anlatır. Bu durum Mürşit'in geçmişi, travmaları hakkında daha çok konuşmasına sebep olur. Aralarındaki bu farklılık, dinamiklerini daha çarpıcı bir hale getirir. "Madenci neler yaşadığını anlatmıyor. "Olacak olan oldu," diyor sadece. Ama bir gün acı olgunlaşacakmış, o gün Mürşit'e hikâyesini anlatacak, sonra kendini vuracağı başka bir dağ, kaybolup unutulacağı başka bir şehir bulacakmış. Hayatındaki her şey felakete gitmiş." (s. 48) Bu ifade Madenci'nin sessiz varlığının önemini anlatıyor. Mürşit için Madenci, kendisine yüzleşme fırsatı veren önemli bir figür olmuştur. Mürşit roman boyunca kendisine verilen bu fırsatı tepmiştir, kendi acılarına, travmalarına teslim olmuş bir şekilde yaşadığı kimlik bunalımı devam etmiştir.

IV.II.III. Odak Figürün Cumhur ile Yaşadığı Olayın Kimlik Bunalımına Etkisi

Mürşit'in toplumdan, ailesinden yabancılaşmasının en büyük etkenlerinden biri, Cumhur karakterini öldürmesiyle büyük bir suçluluk, pişmanlık duymasıdır. Cumhur'la yaşadığı gece, Mürşit'in gençken yaşadığı en büyük pişmanlığıdır, hayatının bütünü boyunca peşini bırakmaz. Mürşit'in yabancılaşması, bu olay yüzünden başlamıştır. Her gün çok büyük bir suçluluk duygusuyla yani bir yükü yaşamak Mürşit'in hayatını cehenneme çevirir. Mürşit bu travmayı görmezden gelmeye çalışsa bile, geçmişin ona verdiği bu yük hayatını 'negatif' bir yönde kontrol etmeye devam etmiştir. "Hafızası insanın düşmanıdır," dedi aynı gece. "Unuttum, kurtuldum sanırsın ama öyle bir şey yok. Yaşanmıştan kurtulmak yok. Toprağa girene kadar

takip eder seni olmuş olan." (s. 8) Yazar geri dönüş tekniğini kullanarak odak figürün yaşadığı acıların okuyucuya aktarmıştır. Romandaki bu pasaj, Mürşit'in Cumhuriyet'te yaşadığı olayın peşini nasıl bırakmadığını, zihninde büyük bir iz bıraktığını çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Geçmişte yaşadığı bu olay, Mürşit'in hem kendinden yabancılaşmasını hem de toplumdan yabancılaşmasına sebep olur. Cumhuriyet, Mürşit'in geçmişten yakın bir arkadaşıdır; onun ölümü Mürşit'in hayatının başındaki en çarpıcı ve sarsıcı travmadır, yaşadığı ilk travmadır aynı zamanda. Yaşadığı bu travma hayatını geri döndürülemez bir şekilde değiştirir ve hayata bakış açısı büyük bir değişim geçirir. Ayrıca Cumhuriyet'in ölümü, Mürşit'in hem özgüvenini sarsar hem de toplumla olan bağını zedeler. Bu olayı yaptığı için duyduğu pişmanlık yüzünden kendini toplumdan soyutlar, yabancılaşır. Madenci figürü Cumhuriyet'in ölümünü yani Mürşit'in en büyük travmasını kendisine hatırlatır. Çünkü genellikle birbirlerinin geçmişleri hakkında konuşurlar. Bu konuşmalar, Mürşit'e büyük travmasını hatırlattığı için suçluluk ve pişmanlık duyguları her konuşmalarında daha da pekişir. Mürşit, Cumhuriyet'te yaptıkları hakkında asla yüzleşemez. Bu yüzleşememe durumu yaşadığı suçluluk ve pişmanlık duygularını asla telafi edememesine sebep olmuştur ve bu içinde her zaman bir yara olarak kalmıştır. Yazar, bu yardımcı izleği aktarırken bağlı bulunduğu postmodernist anlayışın gerçekle kurmacayı aynı potada eritme ilkesinden yararlanmıştır.

V. Sonuç

Kimlik Bunalımı bireyin yaşadığı içsel çatışmalar, topluma yabancılaşma ve varoluşsal sorgulamalarının bütünüdür ve bireyin kişisel krizler geçirmesine, içsel çatışmalar yaşamasına neden olur. Dünya Ağrısı romanında ise kimlik bunalımı sorunsalı odak figür Mürşit üzerinden ele alınmıştır. Mürşit yaşadığı travmalar sonucunda bir varoluşsal sorgulama içine düşmüştür ve aynı zamanda yaşadığı içsel çatışmalar ve toplumdan yabancılaşması kendisini bir kimlik bunalımı haline sokmuştur. Romanda kimlik bunalımı izleği üç bölüm altında incelenmiştir. Bu üç bölüm sırasıyla odak figürün kimlik bunalımına girmesinin altındaki bireysel nedenler, odak

figürün kimlik bunalımına girmesindeki toplumsal nedenler ve yan karakterlerin odak figürün kimlik bunalımına etkileridir. Romanda odak figürün kimlik bunalımına girmesinin bireysel nedenleri olduğu görülmüştür. Bireysel nedenler içinde odak figürün üniversiteye gidemeyişi ve oteli işletme sorumluluğu verilmiştir. Romanda odak figürün kimlik bunalımına girmesinin toplumsal nedenleri olduğu görülmüştür. Yazar aynı zamanda monolog, diyalog, metafor, sembolizm, betimleme gibi edebi tercihleri kullanarak anlatımı daha derin kılmıştır. Toplumsal nedenler içinde ise Cumhuriyet'in ölümü ve yan karakterlerin odak figüre etkileri örnek verilmiştir. Sonuç olarak tez çalışmamda kimlik bunalımı izleği, odak figür Mürşit'in kimlik bunalımına girmesinin bireysel ve toplumsal nedenleri, yazarın yazınsal tercihlerinin, iç monolog, diyalog ve betimleme tekniklerinin işleviyle ortaya konmuştur.

VI. KAYNAKÇA

- Tunç, Ayfer. (2014) Dünya Ağrısı (1.Basım). Can Yayınları